

stari urbarji. Žal, da ti ne povedo dosti o tem, kako so večje poslovale. Vprašanje, kaj je veljalo za pravo, ostaja torej nerešeno. Morebiti bi se dalo potom primerjave z določbami gorskih členov (Bergartikel) Ferdinanda I. (od 9. marca 1543) razbrati še kake podatke v razumevanje tedanjih pravnih nazorov. Podobnost več z gorskimi sodišči — vsaj po mojem mnenju — kar v oči bode. (Primeri: Premski urbar (1574): Razpravo je vodil in, sklepal le graščinski oskrbnik ali sodnik; gorski člen I: Dabey soll jeder Bergherr mit seinen oder Bergnachbarn Bergleuten Gericht halten und abschliessen . . .; Ruprecht iz Kamnika (1461): Kdor ni prišel k večji, ta je bil kaznovan z globo 12 šilingov — gorski člen XIV.: Jeder Weingärtler . . . ist schuldig zu diesem Prozesse zu kommen; . . . wer aber nicht kommt . . . , verfällt in eine Strafe von 72 Denar; in še drugih primerov več.) Gospodu prof. Kaspretu moramo biti hvaležni, da nam je bistvo več odkril. Da bi skoraj še več enakih razprav izpod njegovega veččega peresa poteklo! — V navedenem odtisku je tudi na 3 straneh priobčenih nebroj prav zanimivih slovenskih pravnih izrazov, ki jih je g. profesor nabral iz starih aktov.

Dr. M. D.

Archiv für Rechts- und Wirtschaftsphilosophie. (Berlin. Dr. Walter Rothschild.)

Menda ni odveč, ako tudi v »Slov. Pr.« opozarjamo na kratko na novo pravno revijo, ki jo izdajata od oktobra 1907 četrtletno v obsegu skoraj 12 tiskovnih pol prof. Kohler (Berlin) in Berolzheimer (Monakovo). Kaj hoče revija, pove naslov. Dandanes se piše na polju pravnega in gospodarskega modroslovja vsevprek; nastajajo in izginjajo struje. Kako naj moderen pravnik vse to prouči? Vsega čitati ne more. — Zato je taka revija velikega pomena; ona podaja koncentrirano sliko razvoja teh ved. Prvi zvezek je izboren; osobito članki o zakonodavnih vprašanjih in literaturni pregled imajo trajno vrednost. Med oglašeni pisatelji — vseh je čez 300 iz vseh svetovnih narodov — naj bodo omenjeni vsi (!) Slovani naše države: Poljaka prof. dr. Gumplovicz, prof. dr. Makarewicz, Hrvat prof. dr. Šilović in Slovenec amanuensis dr. Žmavc.

Dr. M. D.

Razne vesti.

V Ljubljani, dne 15. januarja 1908.

— (Umrli) je dne 21. pr. meseca nenadoma na Dunaju predsednik upravnega sodišča grof Friderik Schönborn, star 66 let. Pravne študije je bil dovršil v Pragi ter že l. 1870 izdal knjižico »Böhmen und Österreich« v konservativnem zmislu. L. 1878 je spisal »Randglossen zum Entwurfe eines neuen Strafgesetzes«, a l. 1881 »Wirkungen der Neuschule«. L. 1881 imenovan za namestnika na Moravskem, je v jeseni l. 1888 postal naslednik barona Pražáka v justičnem ministrstvu. Tedaj so nekateri slovanski optimisti mislili, da bo grof Schönborn nadaljeval delo Pražákov v zmislu ravnopravnosti. Kmalu pa se je pokazalo, da grof Schönborn prepušča glede

imenovanja sodnih uradnikov na Slovenskem, osobito na Štajerskem in Koroškem vse tistim vplivom, ki so vladali pred Pražákom. Da je danes slovenski del Štajerske in Koroške skoraj brez slovenskih sodnikov, to je uspeh justične politike, ki se je iznova uveljavila pod grofom Schönbornom. Tudi za popolnitev jezikovnega prava se potem ni nič storilo, nego dajale so se le obljube in danes stojimo zopet sredi jezikovnih bojev. Leta 1895 je grof Schönborn odložil ministrski portfelj, zagotovivši si najlepši spomin s tem, da je bil l. 1891 poveril tedanjemu sek. načelniku Kleinu sestavo načrta za civilnopravni in izvršilni red in potem l. 1893 predložil ta načrt drž. zboru. Schönborn je bil veleizobražen mož in je rad nastopal s svojimi resnimi nazori v parlamentu in v publicistiki. — Umrl je dne 6. t. m. v Opatiji dr. Karl pl. Kozič, sodni in dvorni odvetnik na Dunaju, po rojstvu in mišljenju Hrvat, ki je bil tudi naročnik našega lista. Pokopali so ga v Osjeku. Lahka mu zemlja!

— (Osebna vest.) Odvetnik dr. Alojzij Kusák se je preselil iz Vizovic na Moravskem na Dunaj ter otvoril svojo odvetniško pisarno v l. okraju Wallfischgasse 15. Dr. Kusák je večš vseh slovanskih jezikov.

— (Iz graškega »Juristenvereina«.) Sloviti kriminalist, profesor kazenskega prava Gross, je predaval 8. in 15. pr. m. o kazensko-pravnih realijah. Nauk o realijah spaja ves obseg stvarnih pojavov, ki se nudijo pri hudodelcih, hudodelstvih in v zvezi s hudodelstvi. Njih skupno svojstvo je, da vplivajo na sodnika neposredno; oni so najsigurnejša podlaga za sodnikovo prepričanje. Dokazna vrednost pričevanja vedno in vedno pada, dokazilnost realij pa prihaja od dne do dne večja, osobito odkar je ustvarila moderna tehnika dovršene projekcijske aparate. Moderna kriminaliteta stremi za tem, da se uvede v sodne dvorane projekcijske aparate, ki celemu sodnemu dvoru hkrati predočujejo dokazni predmet v pristni podobi in to tako natančno in plastično, kakor ne more ni navadna slika, ni prosta fotografija. Govornik je razpravljaval o najvažnejših kazensko-pravnih realijah in problemih. Osobito so vredni omembe: moderni način fotografiranja, bertilonaža, daktiloskopija; Hiesov način, kako se rekonstruira podoba človeške glave, ako se ima le okostje glave na razpolago; homoseksualnost (po Grossu ni ne duševna bolezen, ne zločinstvo, marveč le degeneracijski fenomen), sledovi stopinj, mehanika hoje, določitev sledov človeške krvi (o Uhlenhostovi metodi upa, da bo v doglednem času omogočila celo določitev krvi gotove osebe!), uporaba fotografije za razkritja razur in falsifikacij listin, tajni znaki hudodelcev (»Zinken«) in slednjič fenomen samoprevare in napak pri opazovanju. Vse te in še druge neomenjene probleme je pojašnjeval s proizvajanjem preko 100 dovršenih projekcijskih slik na problem se nanašajočih realij. Razumevanje problema je bilo vsled tega vse živahnejše in krepkejše, najboljši dokaz velikanskega pomena projekcijskih aparatov za sodno dvorano. — Dne 29. pr. m. pa se je zbralo mnogoštevilno poslušalstvo k predavanju višjega državnega pravdnika Amschla o detomoru. Predavatelj, sloviti govornik, je razvijal najprej zgodovino, kako se je počasi izumil razloček

med prostim umorom in detomorom. Prvič je omenjen detomor v tiolskem deželnem redu Maksa I.; tu se smatra za eno izmed najkrutejših hudo-delstev, radi katerega naj se detomorilko, »die das Kind »vertut«, umori in v grobu s kolom skozi srce predre. Poznejšnji zakoni so uvajali še strožje kazni, pravcata trpinčenja pred usmrčenjem nesrečnic. Šele za Jožefa II. spoznali so pravniki razloček med prostim umorom in detomorom. Naslednji osnutki novega kazenskega zakonika so celo razločevali med t. zv. pozitivnim in negativnim detomorom, kar je prešlo v zakonik iz leta 1803; njegovo besedilo je recipirano v veljavni kazenski zakon, izvzemši določbo glede kazni. V komisiji za kazenski zakonik 1803 je predlagal dvorni svetnik pl. Pitreich, da se smatraj za detomor le zločin tekom 24 ur po porodu. Komisija je to stališče odklonila, pač pa so ga nekatera partikularna prava (Württemberg, Mecklenburg i. t. d.) vsprejela. Sedanji zakonik za nemško državo (§ 217) definira detomor prosto za usmrčenje nezakonskega deteta pri porodu ali takoj po njem; angleški, francoski in — japonski zakonik pa sploh ne poznajo razločka med prostim in detomorom. — Moderno naziranje sodi detomor milejše, ker porodnica ravna iz neodoljivega nagona, da se ubrani preteče ji sramote, in pod vplivom dušne zmedenosti. V najnovjšem času je nastopil nasprotnik temu »privilegiranju« detomora: znani profesor Gross. On je trdil letos v Heidelbergu v nekem govoru, da v istini ni nobenega vzroka soditi detomor milejše, nego prosti umor. Detomorilke skrivajo vseskozi nosečnost, nikdar ne pripravijo ničesar za porod, porodé skrivaj: iz tega izhaja, da so že davno pred porodno uro sklenile, kaj narede z detetom. Ne strah pred sramoto, ne dušna zmedenost, ampak pred porodom napravljen naklep je izvor dejanja detomorilke ob porodu. — Zoper Grossove nazore se je oglasil profesor grof Gleispach (v Grossovem arhivu XXVII.). On pobija generaliziranje Grossovo, češ, da nobena detomorilka ničesar ne pripravi za porod, s stališča prakse in izvaja, da vplivajo ob porodu fizične bolečine, strah pred sramoto, skrb za prehrano svojo in deteta in še druge neprilike s tako neodoljivo silo, da utegnejo celo pri porodnici, ki ima najboljše namene pripraviti vse potrebno za porod, povzročiti namah sklep, rešiti se vseh neprilik — z detomorom, osobito če neskušeni materi nepričakovano pridejo porodni popadki. — G. govornik pa se sklicuje kakor praktik na prakso in poudarja, da se preveč vrednosti polaga na strah pred sramoto kakor neodoljivi nagon k detomoru. So kraji, posebno v alpskih deželah, kjer nezakonski porod ni prav nikaka sramota! Pač pa priznava veliko važnost momentu, da je porodnica že vsled fizičnih muk dušno zmedena, kar že posebi upravičuje privilegirano oceno detomora. K temu pa še pride, da novorojenec še ni cel, polnovreden individuum, on je šele nastajajoči človek, mati pa, ki je baš skrivoma porodila, ga smatra za nekaj negodnega, neznanega, ptujega, za kar se materinska ljubezen v tem trenutku še ne more pojaviti. Ti momenti navajajo g. govornika k zahtevi, da se dá detomoru tudi v prihodnjem kazenskem zakoniku v primeri s prostim umorom »privilegirano mesto«.

Dr. M. D.